

GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİNDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN ÖNEMİ

Öznur BOZKURT*

ÖZET

Bu çalışmada, girişimci ve girişimcilik kavramları tanımlanmakta, girişimciyi desteklemenin ve girişimci kişilik özelliklerini geliştirmenin önemine değinilmektedir. Girişimcilerin önemli kişilik özellikleri, girişimciliği etkileyen demografik, sosyal ve psikolojik faktörler detaylı olarak anlatılmakta, girişimciliği etkileyen faktörler ve girişimci kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmektedir. Ayrıca girişimci kişiliğin tanımı yapılmakta ve risk alma, yenilikleri kabul, belirsizliğe tolerans gösterme, yüksek başarıya ihtiyacı duyma ve kontrol odağı gibi girişimci kişilik özelliklerine değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Girişimci, girişimcilik, kişilik, girişimcilerin kişilik özellikleri, girişimcilik eğilimi.

ABSTRACT

In this study, concept of entrepreneur and entrepreneurship are defined, touch on entrepreneur and develop entrepreneur's characteristic of importance. The important personality characteristics of entrepreneur, demographic, social and psychological factors are explained in details. The relations between of examined the factors that influence entrepreneurship and specialties of entrepreneur personality characteristics. In this study, definition of entrepreneur characteristics is made and need for achievement, locus of control, propensity to take risk, tolerance of ambiguity, self-confidence and innovativeness are touched on personality characteristics of entrepreneur.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneur, characteristic, entrepreneurial characteristics, inclination of entrepreneur.

---

* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi

GİRİŞ

Girişimcilik ve girişimci günümüzde yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik tüm alanlarda önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna bağlı olarak da yenilik, risk alma, belirsiz koşullara tolerans, başarıma ihtiyacı ve kontrol merkezi gibi kavramlar sıkça duyulmaktadır. Girişimcilik kavramı tüm alanlarda kalkınma ve gelişmenin temel faktörü olarak görülmektedir.

Girişimciyi diğer insanlardan ayıran bazı temel özellikler vardır. Bunlar; kaynaklar hakkında öngörüle bulunmak, yapılacak olan işi planlamak, gerekli olan tüm kaynakları sağlamak ve girdileri işleyip tüketicilere sunma becerisini karlılık sağlayarak gerçekleştirmesidir.

Bu çalışmada girişimci kişilik özellikleri ortaya konulmaya çalışılmış ve bu kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Tüm bu bulgular eşliğinde örnek kütlenin (Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin İşletme, İktisat, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümleri) girişimcilik eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır.

GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Girişimcilik; yaşadığımız çevrenin yarattığı fırsatları sezme, o sezgilerden düşler üretme, düşleri projelere dönüştürme, projeleri yaşama taşıma ve zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır. Girişimcinin zenginlik üretirken üç temel kaynağı vardır: Kendi enerjisi ve gücü, erişebildiği sermaye ve ilişki kurduğu insanlar (Bozkurt, 2000).

Başka bir tanıma göre ise girişimcilik, çevresel faktörlerden doğan fırsatlardan yararlanma ya da yeni fırsatlar yaratabilme amacıyla ekonomik mal ya da hizmet üretmek için üretim faktörlerine sahip olma, örgütlenme yeteneği ve risk alma faktörleri ile bağdaştırılmaktadır. Zamanla ekonomik gelişme sürecine bağlı olarak, girişimci kavramı da bir takım değişmelere maruz kalmıştır (Çetin,1996).

Tüm bu tanımlar çerçevesinde girişimci, çevresine bakmasını ve ihtiyaçları görmesini bilen, iş yapmak için gerekli kaynakları bir araya getirebilme becerisine sahip, risk alabilen, yenilikçi düşünen ve yeniliklere açık olan kişi olarak tanımlanabilir. Girişimci, mevcut ya da potansiyel iş gücü, sermaye ve diğer girdileri üretim sürecine sokarak, gerçekleştirdiği mal

ve hizmet üretimiyle toplumsal refahı artıran kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. (Koçel, 1998).

GİRİŞİMCİ OLMA NEDENLERİ

İnsanları girişimci olmaya yönelten birçok faktör bulunmaktadır: Bu faktörler şu şekilde sıralanmaktadır (Tekin, 1999: 4):

- Kendi işinin patronu olmak, başkalarından emir almamak ve yeteneklerini kullanabilmek her şeyden önce özgürlük sağlamaktadır. Kişinin kendi işi ve kendi mutluluğu için aldığı kararları gerçekleştirerek arzularına ulaşması motivasyon sağlayıcı bir güç olmaktadır (Norman ve Zimmer, 1996),
- Bir fikri ya da düşünceyi kendi işini kurarak gerçekleştirmek,
- İsteddiği bir işte çalışabilmek ve böylece sahip olduğu potansiyellerine ulaşmak. Birçok insan işini sıkıcı olarak bulur ve kendi işini kurduğunda tüm hünelerini ve bilgilerini kullanacağına inanır (Norman ve Zimmer, 1996),
- Tanınma ve prestij kazanma, yaptıklarıyla toplumda iz bırakma isteği,
- Para kazanma, gelir düzeyini arttırma ve refah içinde yaşama isteği,
- Başka insanların göremedikleri ya da uğraşmadıkları işleri keşfedip bu fırsattan yararlanabilmek için işyeri kurmak.
- Farklı olmamanın gerçekleştirilmesi de önemli bir adım olarak görülmektedir. Girişimciler, hem kendi amaçlarını gerçekleştirmekte hem de toplumun amaçlarına hizmet etmektedirler (Norman ve Zimmer, 1996).

GİRİŐİMCİLİĐE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Girişimciliğe etki eden faktörleri Hisrich (1995: 55-58) şu şekilde açıklamaktadır:

Aile: Geçmişten günümüze kadar yapılan birçok çalışma girişimcilerin aile çevresi doğum sırası, ailenin işi, sosyal statü ve akrabalık ilişkileriyle ilgilenmiştir. Ailenin girişimci olması, özellikle de babanın kendi işine sahip olması, girişimciliği etkileyen önemli bir unsurdur. Erkek girişimcilerde de kadın girişimcilerde de kendi işine sahip babalar girişimci için güçlü bir tetikleyici olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim: Girişime başlamakta karşılaşılan problemlerin üstesinden gelmekte eğitim çok önemlidir. Resmi eğitim gerekli olmamasına rağmen,

işte başarı için gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem kadın hem erkek girişimcilerin, finans, stratejik planlama, pazarlama ve yönetim alanlarında eğitime ihtiyaçları vardır. Ayrıca girişimcilikte, iletişimdeki yazma ve konuşma becerisine sahip olmak da çok önemlidir.

Kişisel değerler: Bu konuda birçok çalışma yapılmasına rağmen bunlar çoğunlukla genel nüfus ve yönetici arasındaki farklılıklar üzerinde durmuştur. Bunlar girişimciyi etkili yöneticiden veya liderden ayıramamıştır. Başarılı girişimcileri sık sık kazanmak için işe başlıyorlar şeklinde karakterize etmişlerdir. Bu konuya girişimcilerin kişilik özellikleri adlı bölümde geniş bir şekilde yer verilecektir.

Yaş: Yaşın dönemleri ile girişimcilik eğilimi arasında önemli bir ilişki bulunduğu yapılan çalışmalarla başarılı bir şekilde ortaya konmuştur. Çoğunlukla 22-55 yaş arası, girişimcilik kariyerine başlama dönemi olarak ortaya konmuştur. Bu yaşlar dışında da, kariyere başlamak mümkün olmasına rağmen, girişimcilikte başarı için yüksek enerji ve finansal destek gerekli olmaktadır.

İş Tecrübesi: Bazı alanlarda uzmanlığa sahip olmak çok önemlidir. Finans (özellikle risk sermayesi), dağıtım kanallarının geliştirilmesi, üstün ürün ya da hizmet geliştirme, pazar planı hazırlama gibi alanlarda kişinin tecrübesi ve iş hüneri onun yeni bir işe başlamasında önemli bir kolaylaştırıcı unsurdur.

Rol Modelleri: Rol modelleri girişimcilerin kariyerlerine etki eden önemli bir unsurdur. Rol modelleri; aile, kardeş veya diğer başarılı akrabalar hatta ulusal alanda çalışan diğer girişimciler olabilir. Rol modelleri, hem işe başlama sürecinde hem de işe başladıktan sonra bir destek sistemi oluşturur.

GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Kişiliğin Tanımı

Kişilik bir insanı başkalarından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünü olarak değerlendirilmiştir. Bir başka deyişle, kişilik kavramından, bir insanı nesnel ve öznel yanlarıyla diğerlerinden farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranış özelliklerinin tümü anlaşılır (Onur, 1997).

Kişiliği Belirleyen Faktörler

Kişiliği belirleyen faktörlerin neler olduğu veya nelerin kişilik denilen olguyu ortaya çıkardığı sorusu sorulduğunda, kişiliği oluşturan birçok değişken vardır ve değişik kuramcıların görüşlerine göre de bu değişkenlerin sayısı ve önemi değişmektedir. Bu bağlamda kişiliği oluşturan faktörleri; genetik ve bedensel faktörler, aileye bağlı faktörler, sosyal ve kültürel faktörler, sosyal sınıf faktörü, coğrafi faktörler ve diğer faktörler biçiminde bir gruplandırabiliriz (Türkel,1992):

Gensel ve Bedensel Yapı Faktörleri: Birçok davranışsal özelliğin temelinde kalıtım, tüm psikolojik özelliklerin önemli bir faktörü olarak görülmüştür. Kalımsal özelliklerin kişiliği belirleme derecesi ise, bireyden bireye göre değişmektedir. Zihinsel özelliklerin ve davranış eğiliminin ortaya çıkmasında yerel ya da coğrafi özellikler önemli bir etken iken, değer yargılarının oluşmasında, ideallerin belirlenmesinde ve inanç sisteminin oluşmasında gensel özellikler tek başına çok fazla etken değildir.

Sosyal-Kültürel Faktörler : Bütün bireyler, belirli bir kültürel yapı içinde bulunur ve bu yapıdan hayatı boyunca etkilenir. Bütün insanlar hem kalıtım hem de çevrenin ortak eserleridirler. Çevre şartları içerisinde insanları en fazla etkileyen faktörler, fertlerin içinde yaşadıkları toplumun sosyo-kültürel özellikleridir. Her fert kendi kültürü tarafından yoğun bir şekilde etkilenir.

Aile Faktörü : Bireyin yetiştiği aile ortamı ve aile bireyleri ile olan ilişkileri, kişiliğin oluşmasında çok önemli bir role sahiptir. Baba ve annenin demokratik bir yapıya sahip olup baskıcı bir tutum uygulamadıkları durumlarda, çocuğun daha rahat yetiştiği ve bu rahatlık sonucu objektiflik kazandığı, rasyonel davrandığı görülmüş ve zamanla daha aktif olduğu, kolay ilişki kurduğu saptanmıştır. Ana-babanın bazı konulardaki tepkileri, çocukların bazı davranışlarını pekiştirirken, bazı davranışlar için de cesaret kırıcı özellik taşıyarak çeşitli alışkanlıkların ve değerlerin öğrenilmesinde yardımcı olmaktadır.

Sosyal Sınıf Faktörü : Belli bir sosyal yapı içinde her bireyin eğitim ve benzeri gelişme faktörü açısından aynı şansa sahip olduğu söylenemez. Ferdin ait olduğu sosyal sınıf, onun eğitim imkanlarını, yaşama biçimini, düşünce ve eğilimlerini, tüketim kalıplarını ve çeşitli kişisel özelliklerini etkileyebilir. Mesela, üst sınıf içinde doğan çocuk büyük bir ihtimalle geliri, yaşama tarzı, sosyal statüsü oldukça yüksek bir meslek sahibi olacak ve bu konumuna uygun davranışlar içerisinde bulunacak; buna karşılık, bir alt

sınıfa mensup kişi ise kendi sınıfına uygun bir konum içerisinde hayatını devam ettirecektir (Eroğlu, 1996: 146).

Coğrafi ve Fiziki Faktörler: Kişiliğin oluşmasında; insanın içinde büyüdüğü coğrafi çevrenin de etkisi olduğu inkar edilemez. Coğrafyanın, fertlerin yaşadıkları toplumun kültürü ve antropolojik yapısı üzerinde etkileri çok bilinen bir husustur. Mesela soğuk, karasal iklim bölgelerinde yaşayan insanların daha sert ve donuk mizaçlı, buna karşılık sıcak iklim ve kıyı kesimlerin insanların daha çabuk değişen duygusal tutumları ve daha yumuşak mizaçları olduğu şeklinde bir kanaat vardır (Eroğlu, 1996: 147).

Diğer Faktörler: Kişiliğin oluşmasında etkili olan bu faktörlerin dışında kalan ve önemli olan başka belirleyiciler de mevcuttur. Radyo, televizyon, kitap, gazete, dergi gibi pek çok kitle iletişim araçları ve ferdin gelişmekte olduğu yaş dönemlerinde çevresinde bulunan yetişkinler grubunu da kişiliğin oluşumunda önemli birer faktör olarak sayabiliriz.

Kişisel Farklılıklar

Her birey, hayat görüşü bakımından diğerlerinden farklı özelliklere sahiptir ve bu onun diğer insanlardan farklılığını oluşturur. İnsanları harekete geçiren güdüler çeşitlilik ve şiddet bakımından farklılık gösterebilir. Örneğin bazı kimseler fazla sorumluluk ve risk almaktan korkarlar, fazla hırslı değildirler. Bu nedenden ötürü bu tip bireyler iş hayatında belirli mevkilerle yetinirler, daha fazlası için sorumluluk almaktan korkarlar. Oysa bunun aksine yüksek sorumluluk ve risk alan bireyler çalıştıkları işletmede en üst mevkilere gelme ve hatta bununda ötesinde kendi bağımsız işletmelerini kurmak için çalışacaktır(Türkel,1992).

Kişilik Tipleri

J. Holland'dın Mesleki Kişilik Modeline göre kişilik tipleri beş grupta toplanmaktadır. Bu beş kişilik tipinin genel özellikleri şöyledir: (www.psikometri.com).

Gerçekçi Kişilik Tipi: Açık mekanlarda, bedenlerini veya çeşitli el araçlarını ve makineleri kullanarak bir şeyleri tamir etmeyi, inşa etmeyi, yetiştirmeyi, üretmeyi seven mekanik ve atletik yetenekleri olan kişilerdir

Araştırmacı Kişilik Tipi: Problemleri gözlemlemeyi, öğrenmeyi, araştırmayı, analiz etmeyi seven, matematiğe veya bilimsel araştırmacılığa

yetenekleri olan kişilerdir. Soyut problemler üzerinde çalışmaktan hoşlanırlar.

Sanatçı Kişilik Tipi: Sanatsal yetenekleri olan kişilerdir. İçsel dünyalarını ifade etme imkanını veren ve genellikle yapılandırılmamış olan ortamlarda, düş güçlerini ve yaratıcılıklarını kullanarak çalışmaya eğilimlidirler.

Sosyal Kişilik Tipi: Diğer insanlara destek ve yardımcı olmayı seven, sosyal becerileri yüksek ve insan ilişkilerine ilgi duyan kişilerdir. İnsanları bilgilendirme, bilinçlendirme, eğitime, geliştirme, tedavi etme yönünde çalışırlar (Zel,2001).

Girişimci Kişilik Tipi: Birlikte çalıştıkları kişilere etki etmeyi ve yönlendirmeyi seven, liderlik ve konuşma yetenekleri olan kişilerdir. Kişiler arası etkileşimlerde ve finansa yönelik çalışmalarda risk almaktan ve rekabetten hoşlanırlar (Zel,2001).

Girişimcilerin Kişilik Özellikleri

Girişimci kişilik yapısı, girişimciyi diğer insanlardan ayırt eden özelliklere sahiptir. Girişimciliğe başlayan kişinin belirli bir vizyona sahip olarak bitmek bilmeyen bir girişimcilik tutkusuna ve başarına arzusuna sahip kişilik özelliklerinde yaratıcı, atak, çabuk karar verebilen, analitik düşünme yeteneğine sahip kişiler olduğu görülmektedir. Girişimci kişiler iş hayatının zorluklarına katlanabilecek güce sahip, risk almaya yatkın kişilerdir. (Tekin,1999).

Risk Alma Eğilimi: Girişimci kişilik özelliklerinden en önemlisi risk alma eğilimi ya da risk almaya yatkınlıktır. Finansal, sosyal veya psikolojik olarak risk alma girişimcilik sürecinin bir parçasıdır. Risk almaktan korkmamak ve gözü kara olmak benzer kavramlar olarak tanımlanabilir. Girişimci risk, beklenen getirinin maksimum olacağına inanç ve akılcı karar verme yoluyla girişimi gerçeğeleştirmeyi içerir (Arıkan,2002). Girişimci ileriye görebilen kişidir. Tehlikeden kaçmaz. Girişimci, daima yeni ve riskli fikirleri geliştirmeye, fırsatları tamamen değerlendirmeye çalışan bir öncüdür.

Belirsizlik Toleransı: Girişimcilerin belirsizliğe karşı toleransları daha yüksektir. Girişimcilik için bu önemli bir özelliktir. Çünkü, çok az durum yeni bir işe başlamaktan daha fazla belirsizlik içerebilir. Kararlar hangi seçeneğin başarılı olacağı konusunda açıklık ve belirginlik olmadan

almaz. Bu özelliklere sahip bir girişimci birçok kişinin cesaret edemeyeceği belirsizlik düzeylerinde risk alarak işini sürdürmeye devam eder. (www.ytukvk.org.tr:2005). Belirsizlikten kaçınma eğilimi düşük bireylerin bilgiye önem verdikleri, ipuçlarını yorumlama eğiliminde oldukları, bilgiyi aktarma becerilerinin yüksek olduğu ve bu kişilerin, insanların içsel özelliklerine daha duyarlı oldukları görülmektedir.

Başarma İhtiyacı Duyma: Tartışmalı girişimcilik özelliklerinden birisi de girişimcinin başarı ihtiyacıdır. McClelland'ın başarı ihtiyacı konusundaki çalışması girişimcilerin psikolojik özelliklerini tanımlamaktadır. Psikologlara göre düşük başarı güdüsüne sahip bireyler mevcut durumlarından hoşnut görünürler. Diğer taraftan, yüksek seviyede başarma güdüsüne sahip bireyler bazı mükemmelliklere ulaşmak için yarışmayı sever ve kendi işlerinden kişisel olarak sorumlu olmayı tercih ederler. Soyşekerci'ye (2001:35) göre, yüksek başarı ihtiyaç seviyesine sahip olmak girişimcilerde bulunması gereken özelliklerden birisidir. Bu özelliğe sahip insanlar, kendi çabalarıyla sonuç almayı, normale göre zor hedefler seçmeyi nasıl yapabildiklerini gösterecek neticeyi hemen almayı severler (www.kho.edu.tr:2005).

Kontrol Odağı: Kontrol odağı bir bireyin, yaşamında ödül ve cezalar hakkındaki algılamalarını, yaşamındaki olayları kontrol edip edemeyeceğine olan inancını yansıtır.

Dış kontrol odağına sahip kişiler, kontrol edemeyeceklerine inandıkları için çevrelerini tehditkar olarak algırlar buna bağlı olarak da kızgınlık ve düşmanlık içeren tepkiler verirler. İç kontrol odağına sahip kişiler ise; stresli durumlara daha yapıcı ve sorun çözücü tepkiler gösterirler. Dolayısıyla, yeni fırsatlar arayan ve yenilikçi tutumlar sergileyen girişimcilerin kendi yaşamlarındaki olayları kontrol etme kabiliyetine sahip olması gerekmektedir (Erdem ve diğerleri, 2002). Başarılı girişimciler kendilerine inanırlar. Kendi girişimlerdeki başarı veya başarısızlığın kader, şans veya benzer güçlerce etkilenmediğine inanırlar. Onlar, başarılarının ve başarısızlıklarının kendi kontrollerinde ve nüfuzlarında olduğuna, eylemlerinin sonuçlarını etkileyebileceklerine inanırlar.

Yenilikçilik: Yenilikçilik, girişimciliğin odak noktası ve hayati karakteristiğidir. Yenilik, yaratıcılığın ticarileşmiş şekli olarak kabul edilmektedir. Yani girişimci açısından yenilik, pazarlanabilen yenilik anlamına gelmektedir. Yenilik konusundaki kararı işletmede girişimci verecektir. Girişimcilik eğilimi yüksek olan kişilerde yenilikçilik davranışının daha yoğun görüldüğü bilinmektedir. Rakiplerden ne kadar farklı olursa

rekabetten o kadar başarıyla çıkacağını bilen girişimci, işletmesinin başarısını sağlayacak yenilikleri mutlaka gerçekleştirecektir (Korkmaz, 2002).

Kendine Güven: Bir girişimcinin belirlemiş olduğu hedefleri başarabileceğine inanması gereklidir. Yani girişimci kendi işinde, kendisine saygı duyar ve işi başaracağına dair yeteneklerinin olduğuna inanırsa başarılı olabilir.

ÖRNEK KÜTLENİN GİRİŐİMÇİLİK EĞİLİMİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Araştırmanın Amacı, Önemi ve Hipotezler

Girişimcilik ile ilgili yapılan araştırmaların birçoğu, girişimciliğin tanımı, özellikleri, ekonomik çevre üzerindeki etkileri gibi konuları içermiştir. Girişimciliğin oluşumunda kişilik özelliklerinin ve çevre faktörlerinin ne derece etkili olduğu konusu son yıllarda tartişılan bir konu haline gelmiştir.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleriyle girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki incelenmektedir. Öğrencilerin sahip oldukları karakteristik özelliklerinin onların girişimci olmalarının veya olmamalarının üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Konunun teorik içeriği ile bağlantılı olarak bir anket çalışması gerçekleştirilmiş ve bu çalışma sonunda elde edilen bulguların yorum ve değerlendirmesi yapılarak öğrencilerin girişimcilik eğiliminin ne düzeyde olduğu ölçülmeye çalışılmıştır. Literatürde üzerinde durulan ve girişimcilik eğilimi olan kişilerin sahip olması gereken kişisel özellikler dikkate alınarak geliştirilen ve örnek kütle girişimcilik eğilimini ölçmeyi amaçlayan hipotezler aşağıdaki gibidir.

- H1:** Örnek kütle belirsizliğe tolerans göstermektedir
- H2:** Örnek kütle yüksek başarıma ihtiyacı duymaktadır
- H3:** Örnek kütle risk alma eğilimi göstermektedir
- H4:** Örnek kütle kontrol odağına (kendilik kontrolüne)sahiptir
- H5:** Örnek kütle kendine güven duyma eğilimindedir
- H6:** Örnek kütle yenilikçilik eğilimi göstermektedir

Konuyla ilgili geliştirilen araştırma soruları ise şu şekildedir:

1. İleride kendi işini kurmak isteyenler ilk etapta fon kaynağını nereden temin etmekte?
2. Ankete katılanların ne kadarı ileride kendi işlerini kurmayı istemektedirler.
3. Örnek kütleye göre girişimcilikte başarıyı etkileyen en önemli faktör nedir?
4. Ankete katılanlardan kendi işlerini kurmayı istemeyenler hangi sektörde çalışmayı tercih ederler?

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Araştırma, Sakarya Üniversitesi öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma hayatına daha yakın olmaları sebebiyle İşletme, İktisat, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü son sınıf öğrencileri araştırmanın kapsamına alınmıştır.

Araştırma zaman, maliyet ve yer kısıtları çerçevesinde sadece Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma, seçilen evrendeki her bireyin örnek kütleye eşit olarak girmesine imkan tanıyan tesadüfî örnekleme yöntemiyle ulaşılan öğrencilere anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Toplanan anketler faktör analizine tabi tutulmuş olup girişimci kişilik özellikleriyle ilgili altı faktör (belirsizlik toleransı, kontrol odağı, risk alma, yüksek başarıya ihtiyacı duyma yenilikçilik, kendine güven) belirlenmiştir.

Veri Toplama Yöntemi

Verileri toplamak amacıyla anket uygulamasından yararlanılmıştır. Toplam 250 anket elden dağıtılmış ve ancak bunların 173 tanesi sağlıklı olarak geri dönmüştür. Uygulamaya konu olan anket, Hong Kong'daki yüksek lisans öğrencilerine uygulanmış olan "Girişimcilik Karakterlerinin Testi" (KOH, 1996) adlı anketin uyarlanmasıdır. Bu anket iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölüm 36 soruluk, 6 girişimci özelliği ölçme amacıyla taşıyan sorulardan oluşmaktadır. İlk bölümde yer alan kişilik özelliklerine yönelik 36 soru 5'li Likert ölçeği kullanılarak oluşturulmuştur. Anketin ana kütleye uygulanmasından önce bir pilot çalışma yapılarak anketin geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiştir.

Bulgular ve Yorum**Tablo 1:** Demografik Özelliklerin Frekans Dağılımı

İfadeler	Seçenekler	Kişi	%
Cinsiyetiniz	Bayan	84	48.6
	Bay	89	51.4
Yaşınız	21-25	163	94
	26-40	10	5.8
Kardeş Sayınız	1	67	38.7
	2	63	36.4
	3	18	10.4
	4 ve yukarısı	18	10.4
Sizin Yaş Sıranız	Yaşça en küçük	46	26.6
	Orta	43	25
	Yaşça en büyük	75	43.4
Medeni durumunuz	Evli	4	2.3
	Bekar	167	96.5
İş durumunuz	Tam gün çalışıyor	14	8.1
	Yarım gün çalışıyor	14	8.1
	Çalışmıyor	144	83.2
Babanız çalışıyorsa aşağıdaki sektörlerden hangisinde çalışıyor	Çalışmıyor	40	23
	Kendine ait işyerinde çalışıyor	71	41
	Kamu sektöründe çalışıyor	34	19.7
	Özel sektörde çalışıyor	24	14
Anneniz çalışıyorsa aşağıdaki sektörlerden hangisinde çalışıyor	Çalışmıyor	130	81.5
	Kendine ait işyerinde çalışıyor	15	8.7
	Kamu sektöründe çalışıyor	8	5.8
	Özel sektörde çalışıyor	5	3
Hayatınızda küçükte olsa hiç girişimci bir faaliyette bulundunuz mu?	Evet	40	25
	Hayır	130	75

Bu çalışmada, demografik özelliklerin ve kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimi üzerine ne tür bir etki yaptığını belirlemek amacıyla, örnek kütleye yöneltilen anket sorularından edinilen verilere göre, ankete

katılanların yüzde 48.6'sı kız, yüzde 51.4'ü erkektir. Yaş dağılımına bakıldığında, yüzde 89'u 21–25 yaş gurubunda bulunmaktadır. Yaş sırasına bakıldığında ise, yüzde 41'i yaşça en büyük olarak görülürken, ortanca ve en küçüğün oranı yüzde 26 olmuştur. Ankete katılanların babası yüzde 41'lik bir oranla kendine ait işyerinde çalışırken, annelerinin yüzde 81'i herhangi bir işte çalışmamaktadır ve ankete katılanların yüzde 75'i daha önce herhangi bir girişimci faaliyette bulunmamıştır.

Tablo 2: İleride Kendi İşini Kurmayı İsteyip İstememe Durumuna Ait Dağılım

İfade	Seçenekler	Kişi	%
İleride kendi işinizi kurmayı istiyor musunuz?	İstemiyorum	31	18.34
	Kararsızım	18	10.65
	İstiyorum	120	71.01
Toplam		169	100

Ankete katılanların yüzde 71.01'i ileride kendi işini kurmayı istediğini belirtmektedir.

Tablo 3: İleride Kendi İşini Kurmada Kullanılacak Fon Kaynağına Ait Dağılım

İfade	Seçenekler	Kişi	%
İleride kendi işinizi kurmak isterseniz hangi fon kaynağını kullanırsınız?	Kişisel birikim	66	41.25
	Aile ve Akrabalar	34	21.25
	Ticari krediler	34	21.25
	Ortaklık	29	18.25
Toplam		160	100

Örnek kütlenin yüzde 41.25'i ileride kendi işini; kişisel birikimleriyle, yüzde 21.25'i ise aile ve akrabaların desteğiyle ve ticari kredilerle kurmak istediğini belirtmiştir.

Tablo 4: Girişimcilikte Başarıyı Birinci Derecede Etkileyen Unsurlara Ait Dağılım

Girişimcilikte başarıyı etkileyen en önemli özelliğin sorulduğu

İfadeler	Seçenekler	Kişi	%
Sizce girişimcilikte başarıyı birinci derecede etkileyen unsur hangisidir?	Kişisel özellikler	48	29.23
	Yeterli fona sahip olmak	43	26.29
	Yönetim beceri ve tecrübesi	41	24.11
	Uygun zamanın seçimi	30	17.64
	Rekabet faktörleri	4	2.73
Toplam		170	100

soruya, ankete katılanların yüzde 29.23'ü kişisel özellikler, yüzde 26.29'u yeterli fona sahip olma, yüzde 24.11'i yönetim beceri ve tecrübesi olarak cevap vermiştir. Bu da gösteriyor ki, örnek kütle kişisel özelliklerin ve yeterli sermayeye sahip olmanın girişimcilikte başarı faktörü olacağı düşüncesindedir.

Tablo 5: Çalışılmak İstenen Sektöre Ait Dağılım

İfadeler	Seçenekler	Kişi	%
İleride kendi işinizi kurmak istemiyorsanız aşağıdaki sektörlerden hangisinde çalışmayı istersiniz?	Özel sektörde prestijli bir iş	62	50.81
	Özel sektörde herhangi bir iş	40	32.78
	Kamuda prestijli bir iş	11	9.01
	Kamuda herhangi bir iş	9	7.4
Toplam		122	100

İleride kendi işini kurmazsanız hangi sektörde çalışmayı tercih edersiniz sorusuna, ankete katılanların yüzde 50.81'i özel sektörde prestijli bir işi, yüzde 32.78'i özel sektörde herhangi bir işi ve yüzde 16.5'i kamuda çalışmayı tercih etmektedir. Görüldüğü gibi, örnek kütle nin eğilimi özel sektörde çalışma yönünde olmaktadır.

Tablo 6: Cinsiyet Farklılıkları Arasında Belirsizliğe Tolerans Gösterme Eğilimi Açısından Farklılığın Analizi

n	Değişken	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Hata	t	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık
Belirsizlik Toleransı	Bay	85	3.25	0.345	-0.645	158	0.520
	Bayan	87	3.29	0.481			

Örnek kütledeki farklı cinsiyetler arasında, belirsizliğe tolerans düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (sig>0,05)

Tablo7: Cinsiyet Farklılıkları Arasında Risk Alma Eğilimi Açısından Farklılığın Analizi

Değişken	Kişi Sayısı	Ortalama	Standart Hata	t	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık	
Risk Alma Eğilimi	Bay	76	3.21	0.0506	-1.334	150	0.350
	Bayan	76	3.31	0.428			

Yapılan t- testi sonucuna göre, farklı cinsiyetlerin arasında risk alma eğilimi açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (sig>0,05).

Hipotezlerin Test Edilmesi

Faktörler	Ortalama	Açıklama
Belirsizlik Toleransı	3.15	Kararsız
Başarı İhtiyacı	3.52	Katılıyor
Risk Alma Eğilimi	2.92	Kararsız
Kontrol Merkezi	3.02	Kararsız
Yenilikçilik	3.05	Kararsız
Kendine Güven	3.04	Kararsız

Tablodaki altı faktör şu şekilde oluşturulmuştur: Ankette kişilik özellikleriyle ilgili yer alan 36 ifade, faktör analizi sonucu yukarıdaki faktörleri temsil eden altı gruba ayrılmıştır. Bunlardan belirsizlik toleransı ile ilgili olan ve ankette yer alan ifadelerin numaraları şu şekildedir: 23,35,24,18,31,30,29,26,34. Başarı ihtiyacı ile ilgili olan ifadeler; 4,3,16,19,32,11,33,5,28. Risk alma eğilimi ile ilgili olan ifadeler; 6,17,12,27,21,9,1. Kontrol odağı ile ilgili ifadeler; 20,8,15,14. Yenilikçilik ile ilgili olan ifadeler; 7,13,2. Kendine güven duyma ile ilgili ifadeler;

36,25,10,22. (Bk. Ek 1: Girişimcilik Anketi, Kişilik zellikleri İle İlgili Bölüm)

H1: rnek Ktle Belirsizliğe Tolerans Göstermektedir

rnek ktle belirsizliğe tolerans gösterme eğilimi açısından değerlendirildiğinde görülmektedir ki, hipotez ret edilmiştir. rnek ktle 3.15 ortalama ile belirsizliğe tolerans konusunda kararsız kalmaktadır.

H2: rnek Ktle Yüksek Başarma İhtiyacı Duymaktadır

Ankete katılanlar 3.52 oranı ile başarma ihtiyacı duyduklarını belirtmişlerdir ve ikinci hipotez doğrulanmaktadır.

H3: rnek Ktle Risk Alma Eğilimi Göstermektedir

rnek ktle risk alıp almama konusunda net bir kara vermiş durumda değildir ve bu konuda kararsız kalma eğilimindedir. nc hipotez doğrulanamamıştır.

H4: rnek Ktle Kontrol Odağına (Kendilik Kontrolüne) Sahiptir

Ankete katılanlar 3.02'lik bir ortalama ile kontrol odağı konusunda da kararsız kalmaktalar ve bu suretle dördüncü hipotez de doğrulanamamıştır.

H5: rnek Ktle Kendine Güven Duyma Eğilimindedir

Ankete katılanlar 3.05'lik bir ortalama ile kendine güven duyup duymama konusunda kararsız kalmaktadır. Beşinci hipotez doğrulanamamıştır.

H6: rnek Ktle Yenilikçilik Eğilimi Göstermektedir

rnek ktle yenilikçilik eğilimine sahip olma konusunda fikrini tam olarak netleştirememiş ve bu konuda kararsız kalma eğilimi göstermiştir. Altıncı hipotez doğrulanamamıştır.

Kısaca belirtmek gerekirse, örnek ktle başarma ihtiyacı duymasına rağmen; risk alma, belirsizliğe tolerans, yenilikçilik, kendine güven ve kontrol merkezinde kararsız kalmaktadır. Türk toplumunun genel yapısındaki belirsizlikten kaçınmanın yansımaları araştırma sonuçlarında görmek

mümkündür. Girişimcilerin yüksek başarıma ihtiyacı duydukları, kendine güvenlerinin yüksek olduğu, risk almaktan kaçmadıkları ve yeniliklere her zaman açık oldukları dikkate alındığında, yukarıdaki hipotez testi sonuçlarına göre diyebiliriz ki Sakarya Üniversitesi öğrencileri düşük girişimcilik eğilimine sahiptirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada girişimcilik kavramı, girişimcilerin sahip olması gereken özellikler, girişimci olma nedenleri, girişimci kişilik özellikleri ve bu özellikleri ortaya çıkaran unsurların neler olduğu üzerinde durulmuştur. Her şeyden önce girişimcilerin çevredeki fırsatları algılayabilmeleri, başarmak için büyük heves ve istek duymaları, ölçülü risk almaları ve yeniliklere açık girişim ruhuna sahip olmaları gerektiği açık bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Başarılı girişimcilerin kişisel özelliklerini bilmek, başta potansiyel girişimcilere bu özellikleri kazandırmak ve onları bu doğrultuda eğitmek, girişimciliği geliştirmede yardımcı rol oynayacaktır.

Çalışmanın teorik kısmıyla bağlantılı olarak gerçekleştirilen anket çalışması sonuçlarına göre altı faktöre ayrılan sorulara verilen yanıtların genel eğilimine bakıldığında, örnek kütle başarıma ihtiyacı duymasına rağmen risk almak belirsizliğe tolerans, yenilikçilik, kendine güven ve kontrol merkezinde kararsız kalmaktadır. Ayrıca cinsiyet açısından bir farklılık olup olmadığı araştırıldığında, bayanlarla erkekler arasında risk alma ve belirsizlik toleransı açısından bir farklılık bulunamamıştır. Türk toplumunun genel yapısındaki belirsizlikten ve riskten kaçınma eğiliminin yansımaları araştırma sonuçlarında görmek mümkündür.

Örnek kütlenin girişimci kişilik özelliklerini taşıyamamasına rağmen ileride kendi işini kurmak istiyor musunuz sorusuna evet yanıtını vermiş olmaları kanaatimizce gerçek dünya ile tam yüzleşmemiş olmanın ve girişimciliğin gereklerini tam kavrayamamış olmanın etkisi nedeniyledir ve örnek kütle geleceğe ait arzularını yansıtmaktadır. Örnek kütle ileride kendi işini kurmazsa özel sektörde prestijli bir işte çalışmak istediğini belirtmiştir. Bu sonuçlar ışığında, Sakarya Üniversitesi öğrencilerinden oluşan örnek kütlenin girişimcilik eğilimine sahip olabileceği düşüncesi beklenildiği gibi olmamıştır.

Girişimcilik literatüründeki diğer çalışmaların bulguları ile bu çalışmanın bulgularını karşılaştırdığında, fon kaynağı temini ile ilgili şu sonuçlar çıkmıştır; kişisel birikimi kullanmayı düşünenlerin oranı bu çalışmada yüzde 41.25 olarak ortaya çıkmıştır, diğer çalışmalarda ise bu oran yüzde 25'tir; yine ticari kredilerden ve akrabalarından yararlanmayı

düşünenlerin oranı bu çalışmada yüzde 21.25 olarak ikinci sırada ortaya çıkmasına rağmen, diğer çalışmalarda akrabalarından yaralanma yüzde 51' lik bir oranla birinci sırada, ticari kredi kullanımı ise yüzde 4.5'lik bir oranla son sırada yer almıştır. Buna göre diyebiliriz ki, örnek kütle fon temininde kişisel birikimlerine öncelik vermekte, ikinci olarak ticari kredilere ve akrabalara yer vermekte, son sırada ise yüzde 18.25'lik bir oranla ortaklık kurma yer almaktadır. Bu sonuç, risk almaya ve belirsizliğe toleransa kararsız bakan bir kütlede normal olarak ortaya çıkması beklenen bir sonuç olmaktadır.

Araştırma sonuçları gösteriyor ki, örnek kütle (Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri) literatürde başarılı girişimcileri tanımlayan girişimci kişilik özelliklerini taşımaları bakımından düşük bir seviyede olmalarına rağmen, ileride kendi işlerini kurma eğilimindedir ve bunu da kişisel birikimleri ile gerçekleştirmeyi düşündüklerini ifade etmekte. Ayrıca eğer kendi işlerini kurmazlarsa, özel sektörde prestijli bir işte çalışmayı istediklerini belirtmekte. Bütün bulgular birlikte değerlendirildiğinde, girişimci kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasında etkili olan birçok unsur vardır. Bu araştırma çerçevesinde bir kısmına yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

ARIKAN, Semra; (2001), **Girişimcilik**, Siyasal Kitabevi, Ankara

BOZKURT, Rüştü; (2000), **Girişimci ve Rol Bilinci**, İş Fikirleri Dergisi, Sayı: 12.

ÇETİN, Canan; (1996), **Yeniden Yapılanma Girişimcilik Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler ve Bunların Özendirilmesi**, Der Yayınları, İstanbul.

ERDEM, Ferda; (2002), **Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma**, <http://www.akdeniz.edu.tr/iibf/dergi/sayı02/erdem.pdf>

EROĞLU, Feyzullah, İ. Ayşe, A. İbrahim; (2003), **Girişimcilerin İşletmelerinin Gelişmesinde Etkili Olarak Gördükleri Faktörler**, 11. Yönetim Organizasyon Kongresi, 22-24 Mayıs, Afyon.

HISRIC, Robert D. ve Michael P. Peters .R; (1995) **Entrepreneurship: Starting, Developing, and Managing**, "A New Enterprise, Donnelley And Sons Company, United State Of America.

KOÇEL, Tamer; (1998), **İşletme Yönetimi**, Beta Yayınları, İstanbul.

KOH, Hian Chye (1996) "Testing hypotheses of entrepreneurial characteristics; A study of Hong Kong MBA Students", **Journal of Managerial Psychology**, Vol.11, No.3, ss.12-25.

KORKMAZ, Sezer; (2000), **Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma**, Hacettepe Üni., İİBF Dergisi, Cilt:18, Sayı:1, Sayfa:5, Ankara.

ONUR, Bekir ;(1997), **Gelişim Psikolojisi**, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

SCARBOROUGH, Norman M., Thomas W. ZIMMERER; (1996), **Effective Small Business Management**, Fifth Edition, Prentice Hall, New Jersey.

TEKİN, Mahmut; (1999), **Girişimcilik, Kendi İşini Kurma, İşletme**, Damla Ofset, Konya.

TÜRKEK, Asuman, Uluçınar; (1992), **İşletme Yöneticilerinin Davranışlarına Yönelen Hakim Kişilik Faktörleri İle Yöneltilmiş Davranış Arasındaki İlişkiler ve Uygulama**, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşl. Matbaası, İstanbul.

ZEL, Uğur; (2001), **Kişilik ve Liderlik**, Seçkin Kitabevi, Ankara

<http://www.psikometri.com/bilgitabani/jhmkn/jhmkmegitim/jhmkmIVtipcevre.htm>
(10.05.2005)

<http://www.ytukvk.org.tr/arsiv/makaletop.php?makale=barisyildiz1> (01.03.2005)

http://www.kho.edu.tr/yayinlar/bilimdergisi/bilimder/doc/2002-3/4_bilder.doc
(05.04.2005)